

Nr 5

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av motioner angående förordningen om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 69 av herr *Enarsson m. fl.* och II: 329 av fru *Sundberg m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen, med verkan från den 30 mars 1968, upphäver förordningen den 24 februari 1967 om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten;

2) de likalydande motionerna I: 125 av herr *Schött* och fröken *Stenberg* samt II: 164 av herr *Dickson*, vari hemställts, att riksdagen beslutar att sådan ny-, till- eller ombyggnad av sporthallar och andra idrottsanläggningar, som igångsätts efter den 1 april 1968, skall vara befriad från investeringsavgift;

3) de likalydande motionerna I: 126 av herr *Svenungsson m. fl.* och II: 167 av herr *Fridolfsson* i Stockholm *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om sådan tillämpning av bestämmelserna angående byggnadstillstånd, att kyrkliga och andra ideella organisationer som utför byggnadsarbeten med användande av fonderade medel till minst 50 % av byggnadskostnaden skall erhålla företräde vid tillståndsgivningen framför sådan byggnation som sker med lånade medel; ävensom

4) de likalydande motionerna I: 255 av herr *Blomquist* samt II: 319 av herrar *Björkman* och *Fridolfsson* i Stockholm, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att Kungl. Maj:t beviljar dispens från investeringsavgift och igångsättningstillstånd för det av Eugeniaförsamlingen i Stockholm planerade nybygget vid Kungsträdgården.

Gällande rätt

Lagen den 30 juni 1943 om tillståndstvång för byggnadsarbete tillkom som ett led i strävandena att skapa ekonomisk stabilitet i en tid av brist på arbetskraft och byggnadsmaterial. Lagens giltighetstid förlängdes i olika omgångar och utlöpte först vid utgången av juni 1963. Under större delen av giltighetstiden var regleringens huvuduppgift av investeringsbegränsande natur. En annan viktig uppgift för regleringen var att bidra till en sådan spridning av igångsättningstiderna för olika byggnadsföretag, att säsong-

arbetslösheten inom byggnadsbranschen motverkades. Från och med år 1959 användes byggnadsregleringen uteslutande i sistnämnda syfte.

1963 beslöts att säsongutjämnningen skulle bli en angelägenhet för frivillig samverkan mellan byggarbetsmarknadens parter under aktiv medverkan från arbetsmarknadsmyndigheternas sida. I samband därmed antogs lagen den 31 maj 1963 om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete. Denna lag trädde i kraft den 1 juli 1963 och innebar att Kungl. Maj:t, om de frivilliga åtgärderna visade sig otillräckliga för att trygga säsongutjämnningen, kunde förordna att igångsättningstillstånd skulle inhämtas från arbetsmarknadsmyndighet innan byggnadsarbete påbörjades.

Fullmakten för Kungl. Maj:t att kräva igångsättningstillstånd för byggnadsarbete har vidgats vid två tillfällen, dels 1964 och dels 1965. Enligt nu gällande lag om igångsättningstillstånd kan Kungl. Maj:t, då allvarlig brist på arbetskraft inom byggnadsindustrin råder eller annat avsevärt hinder för byggnadsverksamheten föreligger, förordna att vissa mindre angelägna byggnadsarbeten inte får påbörjas utan sådant tillstånd. Dessa s. k. oprioriterade objekt anges i 3 § kungörelsen den 31 maj 1963 med tillämpningsföreskrifter till lagen om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete (senaste lydelse av 3 § se SFS 1966: 85 och 160).

Enligt en av riksdagen förra året antagen förordning (SFS 1967: 44) är vissa enligt nyssnämnda kungörelse oprioriterade byggnadsarbeten underkastade en 25-procentig investeringsavgift. Till avgiftspliktiga byggnadsarbeten räknas arbeten som avser

- 1) bensinstationer,
- 2) reparationsverkstäder,
- 3) parkeringshus och vissa parkeringsanläggningar,
- 4) hus, vilka helt eller till huvudsaklig del inrymmer butiks-, kontors- eller banklokaler,
- 5) kommunala förvaltningsbyggnader,
- 6) byggnader, vilka helt eller till huvudsaklig del inrymmer kyrkliga eller andra samlingslokaler eller nöjeslokaler,
- 7) sporthallar eller andra idrottsanläggningar samt
- 8) bostadshus för fritidsändamål, förutsatt att arbetet ingår i ett byggnadsföretag som omfattar mer än ett sådant hus eller att huset genom arbetet erhåller en bostadsyta överstigande 80 kvadratmeter.

Från investeringsavgift är undantagna

- a) kommunala eller enskilda beredskapsarbeten, för vilka statsbidrag utgår enligt arbetsmarknadskungörelsen den 3 juni 1966 (nr 368),
- b) byggnadsarbeten för vilka ersättning utgår enligt kungörelsen den 10 april 1964 (nr 99) om ersättning av statsmedel för kostnader till följd av övergången till högertrafik,
- c) byggnadsarbeten, föranledda av skada för vilken ersättning utgår enligt försäkringsavtal och

d) byggnadsarbeten för vilka byggnadskostnaden inte överstiger 50 000 kr. eller, om arbetet utgör del av byggnadsföretag eller eljest har samband med annat byggnadsarbete, den sammanlagda byggnadskostnaden inte överstiger samma belopp.

Utanför avgiftsskyldigheten faller också arbeten avseende sjukhus och ålderdomshem samt gator och vägar ävensom vissa mindre installations- och reparationsarbeten, som inte kräver igångsättningstillstånd.

Investeringsavgiftens syfte är att begränsa det oprioriterade byggandet och därigenom säkerställa bostads- och industribyggandet. Detta syfte har man velat tillgodose på två sätt, dels genom att göra avgiften tidsbegränsad — förordningen om investeringsavgift skall således upphöra att gälla den 30 september 1968 — dels genom att göra avgiften så kännbar att den i princip innebär byggnadsstopp för oprioriterade objekt. Avgiften utgör sålunda 25 procent av byggnadskostnaden. I praktiken drabbar den dock hårdare genom att den inte är avdragsgill vid beskattningen, vare sig omedelbart eller i form av årliga värdeminskningsskattavdrag.

Genom beslut av 1967 års höstriksdag har giltighetstiden för Kungl. Maj:ts nuvarande fullmakt att införa krav på igångsättningstillstånd för vissa byggnadsarbeten förlängts till utgången av år 1969. I samband därmed har förordnats att beslutanderätten i ärenden om igångsättningstillstånd skall tillkomma Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, arbetsmarknadsmyndigheterna.

Lagen om igångsättningstillstånd tillämpas alltså vid sidan av investeringsavgiftsförordningen. Detta innebär att den som vill utföra ett avgiftsbelagt byggnadsarbete, innan han börjar arbetet, måste inhämta igångsättningstillstånd. När arbetet slutförts fastställer länsstyrelsen i det län, där byggnadsplatsen är belägen, den slutliga investeringsavgift som skall erläggas.

Kungl. Maj:t äger, om läget på arbetsmarknaden påkallar det eller andra synnerliga skäl föreligger, medge befrielse från investeringsavgiften helt eller delvis.

Frågornas tidigare behandling

Förordningen om investeringsavgift utsattes vid riksdagsbehandlingen förra året för hård kritik. I ett stort antal motioner yrkades avslag på propositionen; i vissa motioner var detta yrkande kompletterat med begäran om skärpning av gällande byggnadsreglering. I flera motioner framfördes — som alternativ till avslagsyrkandet — yrkanden om frihet från avgiftsplikt för så gott som samtliga de oprioriterade objekten samt om olika begränsningar i avgiftsplikten och en liberal tillämpning av dispensregeln.

Sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottets borgerliga ledamöter,

vilka med lottens hjälp erhöll majoritet i utskottet, biföll avslagsyrkandet. Majoriteten kritiserade (utl. nr 1/1967) avgiftens kostnadsfördyrande effekt och framhöll att avgiften kunde komma att äventyra sysselsättningen inom vissa delar av byggnadsbranschen och byggnadsämnesindustrin. Majoriteten ansåg det nya systemet förenat med avsevärda administrativa olägenheter — bl. a. därigenom att det förutsatte en tillämpning av igångsättningstillstånd vid sidan av avgiftsbeläggning — och den underströk också att förordningen fått en processuell utformning som från byggherrens synpunkt knappast kunde anses tillfredsställande. Därvid påtalades bl. a. att instanserna — i en normal taxeringsprocess fyra stycken — begränsats till två och att på länsstyrelsen lagts både uppgiften att tillvarata statens intressen och att döma i investeringsavgiftsmålen.

De socialdemokratiska reservanterna, som tillstyrkte förslaget till investeringsavgift, framhöll att erfarenheterna inte minst från senare år givit vid handen att det knappast var möjligt att nå den önskade begränsningen och styrningen av investeringarna via den prövning av igångsättningstillstånd som ägde rum vid länsarbetsnämnderna. Genom investeringsavgiften däremot skulle man enligt reservanternas uppfattning lättare kunna nå syftet att effektivt dämpa mindre angelägna investeringar. Reservanterna, som inte kunde dela uppfattningen att avgiften skulle komma att medföra någon nämnvärt negativ effekt för byggnadsindustrin, ansåg de i vissa motioner uttalade farhågorna för en »investeringsexplosion» vid avgiftsperiodens slut överdrivna och menade att man genom en översyn av tillståndslagstiftningen borde söka komma till rätta med de problem som eventuellt kunde uppkomma, då avgiften upphörde att gälla.

I reservationen underströks att investeringsavgiften inte var avsedd att medföra något totalstopp för det oprioriterade byggandet. Genom dispensregeln fanns det möjligheter att medge investeringar i sådana oprioriterade objekt som var angelägna från allmän synpunkt. Reservanterna ansåg det inte lämpligt att för vissa kategorier av objekt medge generella undantag från investeringsavgift men underströk angelägenheten av att dispensregeln inte tolkades alltför restriktivt. Enligt reservanternas uppfattning borde dispens medges i fråga om investeringar som skedde i lokaliserings- eller sysselsättningspolitiskt syfte. Avgift borde inte heller påföras i sådana fall, då hus uppfördes med statliga lån eller då byggnadsarbeten utfördes med stöd av bidrag av allmänna medel för ett särskilt ändamål (exempelvis arbeten på en bensinstation med anledning av omläggningen till högertrafik). Vid dispensgivningen borde hänsyn också tas till behovet av servicelokaler i nyanlagda bostadsområden och till att byggnadsarbete utfördes på grund av omständighet utanför byggherrens kontroll.

Riksdagens beslut innebar ett godkännande av reservanternas uppfattning.

Motionerna

I *motionerna I: 69* och *II: 329* erinrar motionärerna om att oppositionspartierna vid riksdagsbehandlingen av förordningen om investeringsavgift med skärpa underströk att »straffskatten» direkt motverkade långsiktig planering och rationalisering. Det framhölls också att straffskattens storlek och dess giltighetstid var på måfå valda och att finansministern inte heller räknade med någon egentlig inkomst på skatten. De erfarenheter som de första tio månaderna givit visar enligt motionärernas mening med önskvärd tydlighet att farhågorna besannats. De »dubbla lås» som igångsättningsstillstånd och straffskatt innebär har för delar av byggsektorn medfört nära nog totalstopp, samtidigt som ryckigheten accentuerats genom de snabba och tillfälliga dispenser som av arbetsmarknadsmässiga skäl givits. Dispensgivningen har alltför ofta präglats av godtycke och skapat osäkerhet hos byggherrar och kommunala myndigheter. Ett uppdämt investeringsbehov föreligger och kommer med säkerhet att ta sig drastiska uttryck om avgiftsperioden slutar först den 30 september 1968.

I och med riksdagens förlängning av lagen om igångsättningsstillstånd till utgången av år 1969 har statsmakterna tillförsäkrats ett avgörande inflytande på omfattningen och inriktningen av byggverksamheten. Samhällsbygget, taget som helhet, bör icke ytterligare en tid belastas med den snedvridning och motverkan till rationellt utnyttjande som avgiften inneburit. Avgiften bör därför snabbast möjligt avvecklas.

Enligt *motionerna I: 125* och *II: 164* är det synnerligen beklagligt att i en tid, då idrottsrörelsens ungdomsfostrande verksamhet allmänt erkännes som mycket värdefull och angelägen, en 25-procentig investeringsavgift skall utgå för sporthallar och andra idrottsanläggningar. Under en förhållandevis lång tidsperiod har nu rått så gott som totalstopp på tillkomsten av lokaler och anläggningar där frivilligt arbetande idrottsledare kan ta sig an stora skaror av ungdomar. Det råder stor brist på lokaler och anläggningar av detta slag, och kommuner och organisationer har långt avancerade planer, avsedda att förverkligas utan dröjsmål. Ett ytterligare uppehåll i byggnadsverksamheten på hithörande område måste därför, även på längre sikt, bedömas som synnerligen allvarligt för idrottsrörelsen och dess ungdomsarbete.

Idrottsrörelsens behov av permanenta anläggningar för utövande av olika slag av idrotter är i dag utomordentligt stort och har accentuerats av det byggnadsstopp som investeringsavgiften medfört. De tillgängliga ekonomiska resurserna är så små att man inte kan offra dessa på en 25-procentig investeringsavgift.

Med den utveckling som förhållandena på arbetsmarknaden nu tagit torde ett av de väsentligaste skälen för investeringsavgiften ha bortfallit. Det är

enligt motionärernas mening därför motiverat att i fråga om anläggningar för idrottsutövning ge generell dispens från investeringsavgift.

I *motionerna I: 126* och *II: 167* framhålls att, eftersom ett av de viktigaste hindren för en ökad byggnation är bristen på tillgängligt kapital, vid prioriteringen hänsyn bör tas till den byggnation som till väsentlig del kan ske utan anlåtande av lånemedel. Det finns inom de religiösa samfundet ett mycket stort behov av kyrkor och församlingshus för andlig verksamhet. För att tillgodose detta har genom personlig uppföring medel hopsamlats så att byggnationen i huvudsak kan ske med anlåtande av fonderade medel. Det torde ofta röra sig om fonder uppgående till 50 å 75 % av den slutgiltiga byggnadskostnaden. Det är naturligt att dessa medel står till kreditväsendets förfogande på samma sätt som vanliga sparmedel, men om en önskad sparverksamhet i denna riktning skall kunna vidmakthållas förutsätter detta att organisationerna får möjlighet att använda medlen till därför avsett ändamål. En prioritering av byggverksamheten med sparade medel skulle därför — menar motionärerna — utgöra ett kraftigt incitament till ett framtida sparande.

Motionärerna i *motionerna I: 255* och *II: 319* anser att prövningen av dispensansökningarna i många fall inte sker rättvist. Ett exempel härpå utgör i alldeles särskilt hög grad katolska kyrkans planerade nybygge i Stockholm. Eugeniaförsamlingen tvingas flytta från sina lokaler i april i år. Ny tomt har anvisats, och vid vite av 500 000 kr. skall bygget där vara klart senast den 1 april 1970. Stockholms stad kräver i sitt avtal med församlingen att denna — förutom kyrkan — skall uppföra kontorshus samt garage för ett flertal bilar. Kontorslokalerna skall sedan hyras ut, och staden har förbehållit sig rätten att anvisa hyresgäster. Projektet blir således betydligt mer kostnadskrävande än enbart uppbyggandet av en ny kyrka med dithörande nödvändiga församlingslokaler.

Katolska kyrkan hade kunnat bestrida kostnaderna för bygget om inte investeringsavgiften införts. Man har emellertid inte möjlighet att betala investeringsavgiften, dvs. drygt 2,5 milj. kr. utöver de 10,5 milj. kr. som byggnaden beräknas kosta. Det är här nämligen fråga om huvudsakligen insamlade medel, inklusive cirka 5 milj. kr. i utländsk valuta.

Eugeniaförsamlingen blir nu hänvisad till att i vår flytta in i provisoriska lokaler. Igångsättningstillstånd för nybygget vid Kungsträdgården — detta beräknas ta två år att slutföra — föreligger ännu inte. Uteblir igångsättningstillstånd så länge att bygget inte kan färdigställas på avtalad tid, föreligger givetvis force majeure vad beträffar vitet. Detta innebär emellertid inte någon lösning för Eugeniaförsamlingen, då de provisoriska förhållanden, den får finna sig i fr. o. m. denna vår, innebär stora påfrestningar. Lämnas igångsättningstillstånd i rimlig tid kommer församlingen i det dilemmat, att den hotas av det omtalade vitesföreläggandet eftersom den inte

har råd att betala investeringsavgiften och således inte hinner genomföra sina byggnadsåtaganden i tid. Vissa uttalanden från Stockholms stadsfullmäktige tyder visserligen på att staden kan komma att överse med en eventuell tidsutdräkt. Någon garanti för detta kan dock inte lämnas eftersom det rör sig om ett sedan länge slutet avtal.

Motionärerna understryker vad som framhållits i en interpellationsdebatt i riksdagen den 8 december 1967 nämligen att det här gäller en kyrkoförsamling som till 50 % består av invandrare och som samlat in hälften av beloppet för byggnadskostnaderna från utlandet. Regeringens inställning riskerar — menar man — inte bara att bli bedömd som ett uttryck för bristande intresse för kristen verksamhet över huvud taget utan som en form av religionsdiskriminering. Även från arbetsmarknadssynpunkt föreligger starka skäl att snarast påbörja detta nybygge. Den rådande arbetslöshetssituationen skulle ha fördel av en sådan åtgärd.

Utskottet

Enligt lagen den 31 maj 1963 om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete kan Kungl. Maj:t, då allvarlig brist på arbetskraft inom byggnadsindustrin råder eller då annat avsevärt hinder för byggnadsverksamheten föreligger, förordna att vissa mindre angelägna byggnadsarbeten inte får påbörjas utan tillstånd. De byggnadsarbeten för vilka igångsättningstillstånd fordras anges i en av Kungl. Maj:t utfärdad tillämpningskungörelse.

Genom beslut av 1967 års riksdag belades vissa av de objekt, som enligt denna kungörelse är oprioriterade, med en särskild investeringsavgift. Syftet med denna var att minska mindre angelägna investeringar till förmån för bostads- och industribyggande. Avgiften gjordes därför tidsbegränsad och bestämdes till 25 procent av byggnadskostnaden. Vidare förklarades avgiften utgöra en vid taxeringen icke avdragsgill omkostnad.

Till arbeten som är avgiftspliktiga enligt investeringsavgiftsförordningen hör bl. a. arbeten avseende bensinstationer och reparationsverkstäder, parkeringshus, butiks-, kontors- och banklokaler, kommunala förvaltningsbyggnader, kyrkliga eller andra samlingslokaler eller nöjeslokaler, sporthallar och idrottsanläggningar samt vissa bostadshus för fritidsändamål.

I motionerna I: 69 och II: 329 yrkas att förordningen om investeringsavgift skall upphävas med verkan från den 30 mars 1968. Till stöd härför åberopar motionärerna att de »dubbla lås», som kravet på igångsättningstillstånd och investeringsavgiften innebär, för delar av byggsektorn medfört nästan totalstopp, samtidigt som den ofta godtyckliga dispensgivningen skapat osäkerhet hos byggherrar och kommunala myndigheter. Enligt motionärernas mening föreligger ett uppdämt investeringsbehov som kommer att

ta sig drastiska uttryck om inte investeringsavgiften avskaffas förrän den 30 september i år.

Investeringsavgiften infördes vid en tidpunkt, då en förutsedd ytterligare aktivering av byggnadsverksamheten ansågs kräva en skärpt begränsning av det icke prioriterade byggandet. Anledningen till att denna begränsning ansågs böra åstadkommas genom en avgift och inte genom en skärpning av redan gällande byggnadsreglering torde främst ha varit att arbetsmarknadsorganens prövning av igångsättningsstillstånd inte ansetts tillräcklig för att nå den önskvärda styrningen av investeringarna.

Såvitt utskottet kan bedöma har investeringsavgiften på ett ändamålsenligt sätt tillgodosett det syfte som avsågs med dess införande. Den förbättrade balansen på byggarbetsmarknaden under år 1967 torde i icke ringa grad vara ett resultat av investeringsavgiften. Den har bidragit till att nedbringa byggnadskostnadsstegringen och motverka löneglidningen inom byggnadsbranschen. Den har också medverkat till en förbättring av kreditförsörjningen inom byggnadssektorn och därigenom otvivelaktigt möjliggjort en inte oväsentlig ökning av från samhällssynpunkt angelägna byggnadsinvesteringar.

Motionärerna menar att investeringsavgiften skapat ett uppdämt investeringsbehov som kommer att ta sig drastiska uttryck om avgiftsperioden inte upphör förrän i höst. Utskottet vill inte bestrida att det finns ett avsevärt uppdämt behov av ökad byggnadsverksamhet inom vissa områden och att en alltför kraftig investeringsbenägenhet efter avgiftsperiodens slut kan komma att äventyra det syfte man velat nå med avgiften. Utskottet vill emellertid erinra om att genom beslut av 1967 års höstriksdag lagen om igångsättningsstillstånd förlängts till utgången av år 1969 och att i samband därmed beslutanderätten i ärenden avseende sådant tillstånd förbehållits i första hand Kungl. Maj:t. Därigenom torde Kungl. Maj:t ha tillförsäkrats vissa möjligheter att komma till rätta med de problem som kan uppstå, när avgiften upphör att gälla. Det anförda innebär inte att utskottet delar motionärernas uppfattning att investeringsavgiftsförordningen bör upphöra att gälla redan i vår. Det kan nämligen enligt utskottets uppfattning inte anses lämpligt att vid en tidpunkt, då bostads- och industribyggandet kan väntas komma i gång på allvar, släppa den ytterligare spärr på oprioriterat byggande som investeringsavgiften innebär.

Utskottet vill avslutningsvis erinra om att chefen för inrikesdepartementet i dagarna tillkallat en expertutredning med uppgift att utreda frågor om planering av byggnads- och anläggningsverksamhetens omfattning och inriktning på lång sikt. De sakkunniga skall överväga vilka metoder som i framtiden bör tillämpas för att samhället skall tillförsäkras erforderligt inflytande på inriktningen och omfattningen av byggnadssektorn, och direktiven är i fråga om valet av de medel som skall användas i detta syfte förut-sättningslösa.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 69 och II: 329.

Utskottet behandlar härefter de motioner som syftar till generell befrielse från avgift för vissa oprioriterade objekt och till en generösare tillämpning av dispensregeln i investeringsavgiftsförordningen. I motionerna I: 125 och II: 164 yrkas att arbeten som igångsätts efter den 1 april 1968 och som avser ny-, till- eller ombyggnad av sporthallar och idrottsanläggningar skall vara befriade från investeringsavgift. Motionärerna i motionerna I: 126 och II: 167 anser att sådana arbeten avseende kyrkor och kyrkliga samlingslokaler, för vilka kostnaderna till minst 50 procent bestrids av insamlade medel, bör erhålla företräde vid tillståndsgivningen. Motionerna I: 255 och II: 319 innehåller ett skrivelseyrkande med begäran om dispens för det av Eugeniaförsamlingen i Stockholm planerade nybygget vid Kungsträdgården.

Vad i det föregående anförts innebär också ett bemötande av nu förevarande yrkanden. Utskottet vill härutöver erinra om att Kungl. Maj:t efter behandlingen av investeringsavgiftsförordningen i riksdagen förra året i särskilda kungörelser medgivit generell dispens för vissa enligt förordningen oprioriterade objekt som kan anses särskilt angelägna från allmän synpunkt. Det gäller härvidlag bl. a. kommunala eller enskilda beredskapsarbeten, för vilka statsbidrag utgår enligt arbetsmarknadskungörelsen och arbeten, för vilka kostnaderna ersätts enligt kungörelsen om ersättning för kostnader till följd av övergången till högertrafik. Generell befrielse från investeringsavgift har också stadgats i fråga om byggnadsarbeten, som är föranledda av skador, vilka ersätts enligt försäkringsavtal och sådana arbeten för vilka kostnaden inte överstiger 50 000 kr.

Utskottet anser sig inte i ett läge, då tillgängliga kapitalresurser i första hand bör sättas in på prioriterade byggnadsobjekt, kunna tillstyrka generell befrielse från investeringsavgift för sport- och idrottsanläggningar.

Vad härefter angår den i motionerna I: 126 och II: 167 samt I: 255 och II: 319 aktualiserade frågan om dispens för vissa kyrkor och samlingslokaler har, enligt vad utskottet erfarit, under den tid förordningen hittills varit i tillämpning kyrkobyggen för en beräknad kostnad av drygt 22 milj. kr. befriats från investeringsavgift. Dispenserna har huvudsakligen avsett arbeten på smärre orter och till icke ringa del meddelats av arbetsmarknadsskäl. Under samma tid har dispensansökningar avseende arbeten för en kostnad av cirka 60 milj. kr. avslagits. Avslagen har huvudsakligen gällt framställningar avseende större byggnadsobjekt i orter där ansökningarna med hänsyn till syftet med investeringsavgiften ansetts böra behandlas restriktivt.

Dispensärenden handläggs centralt inom finansdepartementet. Härigenom torde garantier ha skapats för att ärendena får en så likformig och rättvis behandling som möjligt. Självfallet ställs Kungl. Maj:t i samband med prövningen av dispensansökningar ofta inför svåra avgöranden. Utskottet, som tagit del av en inom finansdepartementet upprättad sammanställning över samtliga per den 9 februari 1968 avgjorda ansökningar om befrielse från in-

vesteringsavgift (jfr bilaga till detta betänkande), är av den uppfattningen att Kungl. Maj:t vid dispensgivningen i största möjliga utsträckning sökt tillgodose sådana önskemål som förra året framfördes i den reservation i sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottets betänkande, vilken godtog av riksdagen.

Med det anförda avstyrker utskottet också motionerna I: 125 och II: 164, I: 126 och II: 167 samt I: 255 och II: 319.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår

- 1) motionerna I: 69 och II: 329,
- 2) motionerna I: 125 och II: 164,
- 3) motionerna I: 126 och II: 167 samt
- 4) motionerna I: 255 och II: 319.

Stockholm den 20 februari 1968

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar John Ericsson (s), Einar Eriksson (s), fröken Ranmark (s)*, herrar Yngve Nilsson (h), Wärnberg (s), Gösta Jacobsson (h), Paul Jansson (s), Erik Filip Petersson (fp), Mattsson (cp)* och Tistad (fp); samt

från a n d r a kammaren: herrar Gustafson i Göteborg (fp), Engkvist (s)*, Vigelsbo (cp), Asp (s)*, Andersson i Essvik (s), Kristenson (s), Björkman (h)*, Carlstein (s), Larsson i Umeå (fp) och Börjesson i Falköping (cp).

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer

1) av herrar *Yngve Nilsson* (h), *Gösta Jacobsson* (h) och *Björkman* (h), vilka

dels anfört följande:

»Såsom framhållits i de likalydande motionerna I: 69 av herr Enarsson m. fl. och II: 329 av fru Sundberg m. fl. har erfarenheterna av den under 1967 införda investeringsavgiften på vissa byggnadsarbeten i huvudsak bekräftat riktigheten av den från oppositionspartierna vid riksdagsbehandlingen framförda kritiken. Det har för delar av byggsektorn i det närmaste

uppkommit ett totalstopp, samtidigt som ryckigheten i den långsiktiga planeringen accentuerats genom de tillfälliga, plötsliga dispenser som lokalt givits av arbetsmarknadsskäl.

De byggnadsprojekt, vilka på grund av investeringsavgiftens tyngd måst skjutas på framtiden, är i mycket stor utsträckning sådana av hög angelägenhetsgrad. Det har sålunda uppkommit ett stort uppdämt behov. Ju längre förordningen kommer att gälla, desto större blir detta uppdämda behov och desto större blir svårigheterna när avgiften avskaffas och ett onormalt stort antal byggnadsprojekt pockar på att få igångsättas. Goda skäl talar alltså för motionärernas förslag att investeringsavgiften bör avskaffas redan vid utgången av mars månad i år i stället för såsom avsetts vid utgången av september. För ett snabbare upphävande av förordningen talar även — och ej minst — den relativt höga arbetslöshet som nu råder i vårt land.

Vi tillstyrker därför bifall till motionerna.»

dels ansett att utskottet under punkten 1 bort hemställa,

att riksdagen — med bifall till de likalydande motionerna I: 69 av herr Enarsson m. fl. och II: 329 av fru Sundberg m. fl. — beslutar, att förordningen den 24 februari 1967 om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten (nr 44) skall upphöra att gälla vid utgången av mars månad 1968.

2) av herrar *Erik Filip Petersson* (fp), *Mattsson* (cp), *Tistad* (fp), *Gustafson* i Göteborg (fp), *Vigelsbo* (cp), *Larsson* i Umeå (fp) och *Börjesson* i Falköping (cp),

vilka — under åberopande av innehållet i motionerna I: 125 och II: 164, I: 126 och II: 167 samt I: 255 och II: 319 — ansett att utskottet med anledning av nämnda motioner under punkterna 2—4 bort hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att Kungl. Maj:t bedömer ansökningar om befrielse från investeringsavgift mer liberalt än tidigare, särskilt i de fall ansökningarna gäller byggnadsarbeten avseende kyrkor och kyrkliga samlingslokaler samt ny-, till- eller ombyggnad av sporthallar och idrottsanläggningar.

3) av herrar *Yngve Nilsson* (h), *Gösta Jacobsson* (h) och *Björkman* (h), vilka — för det fall reservationen 1) icke skulle vinna riksdagens bifall — ansluter sig till reservationen 2).

Särskilt yttrande

av herrar *Erik Filip Petersson* (fp), *Mattsson* (cp), *Tistad* (fp), *Gustafson* i Göteborg (fp), *Vigelsbo* (cp), *Larsson* i Umeå (fp) och *Börjesson* i Falcköping (cp), vilka anfört följande:

I den kritik som från folkpartiets och centerpartiets sida riktades mot förslaget om införande av en särskild investeringsavgift på oprioriterade byggnadsobjekt anfördes bl. a. att avgiften skulle leda till ett betydande uppdämt behov av byggnadsverksamhet inom de oprioriterade områdena. Så har också blivit fallet. Ett upphävande av förordningen om investeringsavgift med full verkan från den 30 mars 1968, vilket föreslås i motionerna I: 69 och II: 329 skulle resultera i en plötslig och omfattande ökning av efterfrågan på s. k. oprioriterat byggande. Vi anser inte att dessa effekter är lämpliga vid en period under året då byggnadsverksamheten av andra skäl brukar få en större omfattning. Vi kan därför ej biträda motionerna I: 69 och II: 329.

Det måste enligt vår mening vara angeläget att få en så mjuk övergång som möjligt vid den nödvändiga avvecklingen av investeringsavgiften. En sådan smidigare övergång, som också skulle leda till att det uppdämnda investeringsbehovet blir mindre än som annars skulle bli fallet vid ett slopande av investeringsavgiften i höst, nås om dispensgivningen fram till förordningens upphävande blir mer generös än hittills. För en liberalare dispensbedömning från finansdepartementets sida talar även andra skäl med betydande tyngd. Den nuvarande arbetslösheten träffar även byggnadsarbetare. Enligt vår mening är det också för att i ökad utsträckning kunna bereda annars arbetslösa byggnadsarbetare sysselsättning motiverat med en generösare dispensgivning under tiden fram till investeringsavgiftens slopande den 30 september i år.

Bilaga

Uppgift per den 9 februari 1968

ang. av Kungl. Maj:t avgjorda ansökningar om befrielse från investeringsavgift enligt förordningen den 24 februari 1967 (nr 44) om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten.

Typ av byggnad	Bifall		Delvis bifall		Därav helt eller delvis bifall av arbetsmarknadsskäl		Avslag	
	Antal	Beräknad kostnad kronor	Antal	Beräknad kostnad kronor	Antal	Beräknad kostnad kronor	Antal	Beräknad kostnad kronor
1. Bensinstationer ..	32	14 905 000	—	—	14	3 415 000	33	13 544 000
2. Reparationsverkstad för motorfordon	40	26 988 000	1	2 510 000	10	7 282 000	14	7 182 700
3. Parkeringshus eller sådan parkeringsanläggning, som ej inrättas i anslutning till ny bostadsbebyggelse	1	840 000	—	—	1	840 000	4	29 580 000
4. Hus, inrymmande butiks-, kontors- eller banklokaler ..	1142	72 528 500	2	1 455 000	80	42 996 000	103	210 478 000
5. Centrumanläggning i anslutning till ny bostadsbebyggelse..	25	113 497 000	1	3 130 000	—	—	—	—
6. Kommunal förvaltningsbyggnad	9	22 550 000	1	5 500 000	1	98 000	12	63 001 000
7. Kyrkliga samlingslokaler	49	20 319 100	3	1 990 000	26	10 642 050	50	59 777 115
8. Andra samlingslokaler eller nöjeslokaler	20	9 396 225	—	—	13	2 190 225	23	42 859 156
9. Sporthall eller annan idrottsanläggning	17	10 634 445	1	235 650	8	2 420 285	48	90 282 650
10. Bostadshus, som är avsett uteslutande för fritidsändamål..	1	1 400 000	2	290 000	2	290 000	47	1 100 400
Summa	336	293 058 270	11	15 110 650	155	70 173 560	294	517 805 021

¹ Därav 1 ansökning där byggnadskostnad ej kunnat beräknas.

² Avser den av sökanden angivna totala byggnadskostnaden.

³ Därav 1 ansökning, där byggnadskostnaden ej angivits.

⁴ Därav 3 ansökningar, där byggnadskostnaderna ej angivits.